

N:o 23.

Ank. till Riksd. Kansli d. 2 April 1872, kl. 5 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion angående sättet för stämningssdelgifvande åt köping, bylag eller annan samfällighet.

Genom Kongl. resolutionen på allmogens enskilda besvär den 29 Maj 1752 är förordnadt, att, när tvist härader eller socknar emellan uppkommer eller eljest en hel menighet bör stämmas, stämningen i sådana mål må uppläsas å predikstolarne i det härad eller socken, som tilltalas eller sökes, så lång tid före tinget, som i lägen utsatt är, samt att stämningen derjemte skall på tingsstugudörren anslås.

De olägenheter, som genom nämnda Kongl. resolution blifvit undanröjda, då en hel menighet är svarande, kvarstå ännu i flera fall, såsom då ett bylag, ett skifteslag eller annan dylik samfällighet skall stämmas. I sådana fall måste kåranden delgifva stämningen hvarje svarande part särskildt.

För afhjelpande af de häraf följande olägenheter, har Herr *Liss Olof Larsson* uti en inom Andra Kammaren väckt, till Lag-Utskottet remitterad motion (N:o 101) föreslagit, att Riksdagen måtte för sin del besluta, "att det i förenämnda författning stadgade sätt för instämmande af hel menighet, bestående af ett härads eller sockens innevånare, jemväl må användas för instämmande af menighet, bestående af innevånare i köping, by eller annan samfällighet, äfven om densamma icke utgör härad eller socken".

Utskottet kan icke annat gilla syftningen af detta förslag. Vål har genom laga skiften i flera afseenden gemensamheten emellan jordegarna i de förra byarne upphört samt hvarje hemmansdel blifvit ett för sig sjelfständigt helt; men i de flesta byar torde, äfven efter laga skifte, någon för skifteslagets samtliga intressenter gemensam jordsamfällighet eller servitut kvarstå, såsom undantag för grustägt, fiske, qvarnställe, vägar m. m.; och i samma mån som de vid laga skiften utbrutna

Bih. till Riksd. Prot. 1872. 7 Saml. 13 Häft.

hemmansdelarne ytterligare styckas, ökas olägenheterna af det nu gällande stämningssättet, då angränsande jordegare eller annan vill anhängiggöra rättegång angående så beskaffad jordsamfällighet eller servitut. Genom detta stämningssätt är nemligen, då skifteslagets delegare äro många och vilja undandraga sig skyldigheten att i saken svara, tillfälle dem beredt att uppehålla kåranden i hans rätt, ofta måhända så länge att dess utfående antingen, i följd af under tiden inträffade förändrade förhållanden, för kåranden förlorade allt värde eller ock blir förenadt med så stora kostnader, att desamma icke kunna uppvägas af den fördel, han har att förvänta, i händelse sjelfva saken af honom vinnes.

Om än genom användande af det i Kongl. resolutionen den 29 Maj 1752 medgifna stämningssätt någon gång skulle kunna inträffa, att en eller annan af svaranderne icke erhåller kunskap om den utfärdade stämningen och sålunda ej kommer i tillfälle att sjelf värja sin rätt, är det likväl mindre att befara, att hans rätt derigenom förnärmas, enär de öfrige svaranderne, hvilka lika med honom hafva att af saken vänta nytta eller skada, äro i tillfälle och, synnerligast om saken är af någon vikt, icke torde underlåta att emot kårandens anspråk försvara sig och med detsamma jemväl den uteblifne svaranden.

Enligt Utskottets åsigt bör derföre ifrågavarande stämningssätt medgifvas i alla de händelser, då en af flere jordegare bestående samfällighet skall instämmas i en sak, deri de i sin egenskap af jordegare hafva gemensam talan. Härvid torde dock till ytterligare säkerhet för svaranderne böra, i öfverensstämmelse med hvad så väl lagkomitéen som lagberedningen i fråga om bylag föreslagit, bestämmas skyldighet för kåranden att särskildt, på sätt eljest är i lag föreskrifvet, delgifva stämningen byfogde eller ålderman eller, der sådan icke finnes, dem af jordegarne, som i sina hemvist anträffas. Likaledes synas svaranderne böra få tillgodonjuta enahanda rätt till förlängd stämningstid, som enligt 11 kap. 8 § Rättegångsbalken arfvingar i oskift bo ega fordra.

Lagberedningens förslag innehåller det tillägg, att de af byamännen, som emottagit stämningen, skulle vara skyldige att gifva de öfrige svaranderne del deraf. Ett dylikt stadgande synes här icke vara lämpligt. Det är väl sannt, att, enligt nyssberörda lagrum samt Kongl. resolutionen den 29 November 1756, arfvinge, som sitter i orubbadt bo, må å medarfvingars vägnar och sysslomän å bruk för brukets egare stämmas, hvarefter det åligger arfvingen eller sysslomannen att gifva vederbörande sakegare del af stämningen, som dock verkar emot alla delgare i det oskiftade boet eller bruket, ehvad dessa verkligen fått del af stämningen eller ej. Detta grundar sig emellertid uppenbarligen derpå, att arfvinge, som erhållit förtroendet att vårda oskift bo, liksom syssloman å bruk, med allt skäl kan anses såsom öfrige intressenters fullmäktig eller sådan ombudsman, hvarom i 18 kap. 10 § Handelsbalken sägs. Deremot kan icke antagas att den förste byaman, som af en kårande med stämning anträffas, skall stå i samma förhållande till sina bygrannar eller meddelegare i samfälligheten. Och då, så framt icke rät-

tigheten att begagna det föreslagna stämningssättet skall för kåranden vara i det närmaste betydelselös, ett stadgande i enlighet med lagberedningens förslag måste medföra, att samtliga svaranderne skulle anses stämde, oberoende deraf att den, som emottagit stämningen, möjligen underlåtit att deraf gifva medparterna del, synes ett sådant stadgande vara för svaranderne af föga värde, emedan man icke rättvisligen lär kunna, genom bestämmande af en fullt verksam påföljd, framtinga af svarande parten iakttagande af en föreskrift rörande stämningssättet, hvars fullgörande är förknippadt med så stora svårigheter, att man af sådan orsak ansett sig böra derifrån fritaga kåranden.

Utskottet, som således anser sig böra i hufvudsaken understödja föreliggande förslag, kan dock icke dela motionärens åsigt derutinnan, att jemväl köping skulle hänföras under ifrågavarande lagstiftning. Begreppet köping saknar nemligen den bestämdhet, som i sådant afseende är nödvändig.

På grund af hvad anfördt blifvit får Utskottet värdsamt hemställa,

att Riksdagen måtte för sin del besluta en författning af följande lydelse:

“Hvad i Kongl. resolutionen den 29 Maj 1752 är stadgadt rörande sättet för stämning delgifvande åt hel menighet, gälle äfven då-bylag, skifteslag eller annan samfällighet, bestående af minst tio delegare, skall stämmas i fråga som angår samfällighetens rättigheter eller skyldigheter såsom jordegare; dock skall i detta fall stämningen derjemte särskildt i laga ordning delgifvas byfogde eller ålderman eller, der sådan ej finnes, den eller de delegare, som i sina hemvist anträffas: och gälle om stämningstid hvad i 11 kap. 8 § Rättegångsbalken skils.”

Stockholm den 28 Mars 1872.

På Utskottets vägnar:

Eric Sparre.
